

Краснобока Т.В. Методика викладання філософських дисциплін у контексті сучасних глобалізаційних викликів / Scientific and pedagogical internship “Modern methods of teaching political, historical, philosophical, and sociological sciences in the higher education institutions of Ukraine and Baltic countries”: Internship proceedings, November 15 – December 26, 2021, Riga, Latvia: Baltija Publishing. – С. 23-26.

Методика викладання філософських дисциплін у контексті сучасних глобалізаційних викликів

Краснобока Т.В.

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та політології,
директор бібліотеки

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Наразі ми чітко усвідомлюємо і відчуваємо на собі надшвидкісні зміни та трансформації сучасного світу. Однак, не завжди готові до змін у підході до методики викладання предметів. Зокрема, хочемо підняти питання про особливості викладання філософських дисциплін. На сьогодні, дискусії щодо доречності та обов'язковості наявності цих предметів у навчальних планах, призвели до різкого зменшення кількості годин для їх викладання, переведення до варіативної частини тощо. І зрозуміло, що часто це робиться на користь фахових дисциплін. З метою, так би мовити, більш якісної підготовки майбутнього фахівця. І все ніби добре в цій концепції підготовки майбутнього інженера, математика, економіста, фізика, хіміка і т.д. Інформацію філософського спрямування, якщо вона йому буде потрібна, він зможе знайти в мережі Інтернет, а за те фахові дисципліни будуть ним засвоєні більш якісно і вони неодмінно йому згодяться в майбутньому.

І тут можна було б, на перший погляд, віднайти у такому підході раціональне зерно. Та все ж, не так все просто, як може здатися на перший

погляд. І причиною цьому є відповідь на прості запитання: що таке філософія? для чого вона потрібна людині? І тут, згадавши про формування світогляду як основи формування в першу чергу особистості, а не біологічної істоти або одиниці, з яких має складатися високорозвинене суспільство, а не маса, якою легко управляти, ми маємо чітко дати відповідь на питання: які завдання мають бути реалізовані у курсі вивчення філософських дисциплін, чого саме такого особливого та виняткового ми маємо навчити майбутнього фахівця? Відповідь, на наш погляд, є дуже простою, однак, одночасно складною у її реалізації – підготувати до життя у сучасному світі.

А це означає вміти: шукати інформацію і аналізувати та фільтрувати її, критично мислити; навчатись впродовж життя; формувати власне світоглядне відношення до світу; створити власний аксіологічний стержень; розширювати межі власного світосприйняття та боротися зі стереотипами; змінюватись і бути готовими до постійних змін оточуючого світу, не втрачаючи при цьому життєвих орієнтирів та постійне формування нових напрямів власного розвитку як професійного, так і особистісного; напрацьовувати навички стресостійкості та виживання у сучасному світі. Все це відноситься до картографування оточуючого світу та дійсності. І основним завданням дисциплін філософського циклу є, на наш погляд, показати всю мінливість і багатогранність світу, з метою розширення базового світогляду особистості, який вже закладений у ході її формування. При формуванні завдання у такому вигляді, ми свідомо відходимо від традиційного погляду на завдання предметів філософського циклу. Адже ми вже живемо у світі, який змінився, то чому не мають змінюватись пріоритети базових, на наш погляд, для людини наук.

Зупинимось на формуванні цих вмій більш детально. Філософія першою окреслила інформаційне та постінформаційне суспільство, описала складнощі буття людини у ньому. Однак, знати про ці трансформації, ще не означає вміти жити в них. Ми зараз легко можемо знайти будь-яку потрібну інформацію, але маємо досить малий арсенал засобів для перевірки її на відповідність дійсності. Крім того, буває так, що люди навіть не те, що не

вміють, а й навіть не замислюються над тим, що будь-яку інформацію потрібно піддавати сумніву, вміти її аналізувати. І ми отримуємо, як наслідок, масовий копірайтинг інформації, впровадження інформаційних технологій управління масами, нав'язування неправдивої інформації, засилля інформаційного сміття. Вміння здійснювати фільтрацію інформаційного потоку стає базовою навичкою сучасної людини і, напевно, чи це буде вивчатись у курсі фахових дисциплін. Тому під час викладання філософських дисциплін, цьому потрібно приділяти особливу увагу, тим паче, що робота з інформацією є прерогативою філософської науки.

Навчання у продовж життя, на перший погляд, є базовою категорією педагогіки. Однак, усвідомлення потреби навчатись упродовж життя формує, в першу чергу, філософія, шляхом формування розуміння розвитку людини через постійну освіту, безперервності цього процесу і його не завершеності (тут варто згадати Сократа: «Я знаю, що я нічого не знаю»). Навряд чи людина здатна осягнути всі знання сучасності, однак прагнути до цього повинна. На сьогодні фахівець, що не навчається постійно, втрачає свою затребуваність на ринку праці. Крім того, людина повинна бути готовою до зміни професії, здобуття нової в будь-якому віці. Якщо ж говорити про побутовий рівень, то вміння користуватися гаджетами, банкоматами, картками, мережею Інтернет, знання правил інформаційної безпеки тощо – все це вимагає постійного навчання, формування нових вмінь та навичок. І людина має бути готовою до цього стану постійних змін та оновлень.

Щодо формування власного світоглядного відношення до світу, то варто зазначити, що сучасній людині варто навчитися не піддаватися мінливим тенденціям, які їй постійно нав'язують ззовні: як виглядати, як проводити вільний час, що таке означає бути щасливим тощо, а вміти самостійно робити свій вибір, зважаючи на свої внутрішні потреби і прагнення.

Зрозуміло, що цінності можуть з часом змінюватися, однак, на нашу думку, є основа цінностей особистості, які є незмінними – так званий аксіологічний стержень. Наприклад, вважаємо, що життя людини є найбільшою

цінністю. Створення власного аксіологічного стержня дає людині можливість не втратити орієнтир і робити правильний вибір у складних життєвих обставинах.

Наше оточення, середовище, сім'я та виховання безперечно впливають на наше світосприйняття. В процесі становлення особистості, їй оточення нав'язує певні табу, стереотипи, правила поведінки. Однак, часто вони можуть бути пов'язані з певною традицією, яка вичерпала себе, а певні обмеження та стереотипи взагалі є пережитками архаїки, тому вміння розширювати межі власного світосприйняття та боротися зі стереотипами є досить важливим.

Життя у постійних трансформаціях на сьогодні є нормою, тому змінюватись і бути готовими до постійних змін оточуючого світу, не втрачаючи при цьому життєвих орієнтирів, і вміння означувати нові напрями власного розвитку як професійного, так і особистісного, набуває надактуального значення.

Наш організм, включно з мозком та психікою, не завжди готовий до життя у темпі сучасного світу. Ми часто у літературі зустрічаємо назви людей нового покоління – індіго, бумери, міленіали, покоління Z тощо. Однак, насправді, у сучасному світі має навчитися жити і людина, яка не належить до так званого «нового виду». А для цього їй потрібно вміти напрацьовувати навички стресостійкості та виживання у сучасному світі.

Фактично наші роздуми зводяться до практичної спрямованості філософських знань, які дають можливість сучасній людині адаптуватися до життя у сучасному світі.

Таким чином, нами лише частково окреслено питання методики та специфіки викладання філософських дисциплін у контексті сучасних глобалізаційних викликів. Зрозуміло, що поставлені нами питання потребують дослідження та глибшого осмислення, є дискусійними і становлять перспективу для подальших досліджень.